

Kezdőkörben

A látszat gyakran csalóka. A vízügyi igazgatóság második emeleti irodájában beszélgetek egy törekény fiatalasszonnyal, akit hihetnék zeneitanárnak, óvónőnek, esetleg laboránsnak. Pedig...

— Okleveses erdőmérnök vagyok — mondja Halápiné Kemény Zsuzsa —, s egyetlen ilyen képesítésű az igazgatóságon, aki a szakmájával foglalkozik.

Talán erdőszcsaládból származik? Szó sincs erről, ő mondta, vérbeli, benszülött pesti. A nagypapa vasutas volt, apja kohómérnök, anyja tisztviselő, bátyja gépészmérnök. A Krisztina körúton lakik a család, kellemes környezet, szemben a Vörösmarty parkos, füves ligete. S mégis...

— Nem szerettem a pesti levegőt, a tömeget. Gimnazista koromban elhatároztam, hogy a környezetvédelemmel foglalkozom, hogy gondozott tereink, tiszta levegőnk, vízünk legyen. Egy ismerősöm magyarázta el a soproni egyetem lehetőségeit. Eldöntöttem, hogy soproni diák leszek. Édesapám meglepődött, de örömet sem rejtette véka alá. Valószínű, visszaperegtek emlékezetében fiatal évek, hiszen ő is a soproni egyetemen szerzte kohómérnöki diplomáját. Könnyen fölvettem az egyetem erdőmérnöki karára.

Pedig nem is oly könnyű egy leánynak bejutni a soproni egyetem falai közé. Oda fiúkat várnak. Jellemző adat: a lányoktól 18–19 pontot követelnek, a fiúknál megelégednek kevesebbel is. Egy-egy évfolyamra legfeljebb öt-hat nőt vesznek föl, s mire eltelik az öt esztendő, ketten-hárman végeznek. Így volt az idén is, amikor Kemény Zsuzsa kezébe vehette mérnöki oklevelét. Egy pesti kislány erdőmérnök lesz, annyi baj legyen, majd elhelyezik a minisztériumban, esetleg az erdészeti főhatóságnál.

— Ilyen vágyam sohasem volt — tiltakozik Zsuzsa —, különben is ötödéves koromban szerződést kötöttem az Alsószávidéki Vízügyi Igazgatósággal. Tehát minden eldőlt, legnagyobb örömmre.

Aztán kiderült, hogy nem csupán tudását, szívét is Szegedhez kötötte. Az egyetem ismerkedett meg férjével, Halápi Nándor évfolyamtársával, aki az ásványi erdészeti állami erdőmérnöki karra, mint erdőművelési műszaki előadó. Férjének szülei viszont régi szegediek, apósa az erdészeti szakiskola vezető szakfelügyelője volt, agrár-mérnöki és tanári képesítéssel.

Az első lépések még felnőttkorban sem egyszerűek. Zsuzsa szeptember elején rajtolt. Előadógyakorlatok a hivatalos titulusa, fizetése a kezdőknek megállapított minimum, vagyis 2500 forint. A maximumot a fiúknak adják, férje 3200 forintot kap.

— A kezdő fizetés cegenként változik — magyarázza Zsuzsa —, velem együtt kezdett itt egy srác, aki vízipépítő, de ő is csak 2500-at kap.

— Hogyan fogadták az igazgatóságon?

— Senkit és semmit nem ismertem új helyemen. Először Mayer György erdőmérnök, aki most elment nyugdíjba, igen sokat segített. Mindent megmagyarázott, bejártuk a területet. A folyók árterületein, a hullámtéren 2400 hektáron vannak fák, ez lett az én birodalmam. Bemutakoztam azoknak, akikkel majd együtt kell dolgoznom. Október elejétől egyedül végzem a munkámat, az árvízvédelmi csoporthoz tartozom.

— A folyók partja keskeny. Vékony hosszú erdősávok. Hol a romantikus kerek erdő?

— A gyönyörű erdők örül az ember, különösen a szakember, de a folyók menti erdőknek is legalább annyira. En különben is imádom a vizet. Diákkoromban úsztam, vitorláztam versenyszerűen is. A férjem

horgász, halászládjával járjuk a Tiszát.

— Mit csinál egy erdőmérnök a vízügyben?

— Ezen a héten négy napig a területet jártuk, árvízvédelmi szempontból tekintettük át a folyók mentét. Az újszegedi szakaszon most fakitermelést indítottunk el, a szegedi erdészeti munkái váják a nyárfákat.

— Milyen fák vannak az árterületeken?

— Legtöbb a fűzfa, amely viszonylag a legsilányabb fafajta. Tüzelőnek, papírnak, vagy egyéb ipari célra használható, az ágait kötegekbe rakjuk, árvízvédelemmel nélkülözhetetlen. A nyárfa felhasználása sokoldalúbb, a papírgyárak keresik, rönkjeit a bútorgyártás is vásárolja. Tudom, hogy a legértékesebb fafajta a Tisza mellett nem találjuk meg, erre nincs nemes és értékes fajtája, vagy bükk, sőt a luc és a vörösfenyő sem errefelé terem. De hát ez van, ahogy mondják, ezt kell szeretni. A pályakezdőnek minden érdekes, bár szakmai gyakorlatot töltöttem a mecseki és a zempléni erdőkben, s az NDK-ban is, folyók árterületeinek erdőgazdálkodásával nem foglalkoztam, a gyakorlatot itt kell megszereznem.

— Mi a vágya egy kezdőkörben álló fiatalnak?

— 'Az, hogy ne csak állást adjanak, hanem munkát is. Nemrégiben összeváltunk néhány évfolyamtárral Győrben, s mind arról panaszkodott, hogy csak állásuk van, munkájuk nincs. Az erdőmérnök igazán nem ragaszkodik a főváros, az erdők vidéken vannak, de szeretne a kezdő szakember, különösen ha

családos, lakást kapni, valamivel tisztességesebb fizetést a jelenleginél. Nincs romantikus álmunk, mindkét lábunkkal a realitás talaján állunk. Az is csak rege, hogy az erdészek legfőbb kötelessége az ivás és a tarokk. Epp olyan változatos érdeklődésű emberek vannak ezen a pályán is, mint bármelyiken. Van aki a beatzenét szereti, mások fotóznak, de egyben megegyezünk, a természetet imadjuk.

— Sima az út?

— Ezt nem állítom, de álmódó sem voltam. s nem akarom a világot megváltoztatni annál jobban, mint amennyire érdemes. Az egyetemen tanultakat még nem hasznosítottam, de már érzem, hogy nincs elegendő ismeret, folytatom kell a tanulást, elvégzem a szakmérnököt, s szeretnék felsőfokú vizsgát tenni angoltól, kedvem volna kisdíjakat tanítani.

— Alig több, mint egy hónapja dolgozik, volt-e már valami öröme munkájában?

— Örömem és bánatom is volt már. Nagy örömmre szolgált, hogy az egyik gátörháznál véleményt kértek tőlem, hogy milyen fákát telepítsenek az épület köré. Megvizsgáltuk a talajt és én a mocsári ciprust ajánlottam. Az viselne el legjobban a talajt és igen dekoratív, megnő akár tíz méteres magasságra is. Az viszont lehangoló, hogy mennyire elhanyagoltak az árterei erdők. Nem kell a fa senkinek, még ingyen sem. Különböző ritkaság ma már egy szépen gondozott, tiszta erdő, sajnos. Ez mindenképpen bánatot okoz nekem.

— Gyertek lányok erdésznek?

— Ez a pálya nem tud elnőiesedni, mert arról már az egyetemi felvételnél „gondoskodnak”. Pedig a nők is megállják a helyüket. Amikor utolsó éves voltam, megkértek volt gimnazium vezetői, hogy tartsak egy ismertetőt a soproni egyetemen. Emlékszem, hogy a lányok mennyire fölkeltek, de alig hiszem, hogy érettségi után valamelyik is jelentkezett volna az erdőmérnöki karra. Ma is kizárólag férfimunkának tekintik az erdészkezdést.

Minden kezdet nehéz, szoktak mondani, de ez is csak fél igazság. A kezdőkörben álló fiatalok lépéseit lehet gáncsolni és lehet segíteni is. Kemény Zsuzsa ifjú erdőmérnök startját tapasztaltabb kollégái elősegítették, a többi már rajta múlik.

Gazdag István

A festő hűsége

A napsütésekkel együtt viharok is múltak fölötté, tépázó széljárással. Am O állt a viharban, tüskékel, fájásokkal is megküzdve, de mindig hű maradvá gazdag korlított, sajátos festészetéhez, a tájhoz és lakóihoz. Most 80 esztendő az alföldi, igazából azonban szolnoki pikúra nagy öregje, Chiovini Ferenc festőművész. Élete a szolnoki művészteleppel ötvöződik, vele azonosul. Immár több mint fél évszázada él és alkot itt, a Besenyszögön született és eszmélő ember. A táj és lakói belső világát kereste és keresi: érzéseket, rezdüléseket, sorsokat és fordulót örökítve vásznain. Az 50-es évek dogmatizmusa „programmúveket” sarkallt. Chiovini Ferenc ekkor is járta a maga őszinte, tiszta és a néppel, tájjal örökre elköteltett művészi útját.

— Nem voltam, nem vagyok — vall így lényegében — csapongó természet. Szeretem a hazámat, a szülőföldem, embereit. Amit elkezdtem, azt folytatam. Hogy elégedett vagyok-e? A sorsommal, a magyar jelen sorsával, de a munkámban még most is örökön haj az igényesség.

Szolnokon 1925 óta alkot. Műtermében, az öreg fotelekben és kanapén hosszan és gyakran üldögélt a művészt gyökeres barát, Mórész Zsigmond, aztán Darvas József, Veres Péter, Erdei Ferenc is. Van abban valami nagyszerű, hogy a magyar paraszti világ írói ábrázolói kenyerest

pajtásai voltak a festőnek, aki ecsetjével tette ugyanazt. — A táj és az ember — alapítja meg csendesen — nem választható el. Itt élek jöszörelével születésem óta; itt értek az első eszmélések, hatások. A táj, a természet mindig újat üzen nekem. Am legelőbb az ember. Elmenni innen? Nem, soha nem gondoltam erre.

Sok a régi és az új barátja, őszinte tisztelője szerte a hazában. A főszabadulás előtt ecsetje társadalmi igazságtalanságokról adott hitvallást, nem dobpergással, hanem hegedűszóval. Aztán, 1945 után a változó élet, a paraszti forduló, a nagy építkezések íhletik.

A második világháború után — akárcsak még most is — fáradhatatlan közéleti munkás. „Még hivatalnokságot is vállaltam 1945-ben — emlékezik nevetve — és a szolnoki általános újjáépítés egyik embere voltam.”

Romokban volt akkor szolnoki művésztelep is. Ajánlgattak neki más lakást, de nem ment el a Tisza és a Zaggya partjáról. A szó szoros értelmében maga is rakta a téglákat, hogy újjáépüljön a művésztelep.

Szegedhez lakóihoz is emlékek fűzik. Itt járt gimnáziumba, s erről az időről is kedves évekét írta. A Szegedi Nyári Tárlaton, 1964-ben kiállított. „Jó volt eljönni ifjúságom egy darabjának a városába.” A szegedi tárlaton első díjat kapott.

Ahogy Szegedről, erről szintén Tisza-parti városról

beszélgetünk, nem szűnik érdeklődése. Milyen a Korzó? Mi épült? All-e még a gimnázium, ahova ő járt? A válaszokkal aztán elégedett. Kicsit eltűnődik és ezután mondja:

— Jó is lenne kiruccanni Szegedre. De nem mozdulok már innen, nyom a nyolcvan esztendő.

Később történeteket mesél. Humora, derűje kicsillan beszédéből. Aztán valahogy mindig visszatér a pikúra, az élet, a táj és az ember.

Kimondatlanul is a hűség szavai ezek. A járás már neheze esik, gyöngül a látása, kezei is zsibbadnak, azért nem mulasztja, hogy ki ne menjen a „valóságba” ha másként nem, hát autóból ül és kéri, vigyék a búzaföldhöz. „Mert a látványt, az élményt a spekuláció nem helyettesítheti.”

Az élmény, a belső átélés sőt át képein. Ezért fogadja be a közönség és a kritika. Mostani művészeti életünk kiválósága — bár érzé és tudja nyolc évtized súlyát — alkot és alkotni akar, míg csak kezében engedelmeskedik az ecset.

Morvay Sándor

A keresőképesseg orvosi elhíralásáról

Sz. F-né szegedi olvasónk munkatársaitól úgy hallotta, hogy október 1-től megváltozott a táppénzes állományba vétel szabálya. Kéri, ismeressük ezzel kapcsolatosan megjelent rendelet rövid lényegét.

Az egészségügyi miniszter a 2/1970. (V. 16.) EüM számú rendeletével szabályozta a keresőképesseg orvosi elbírálásának rendjét. A rendelet végrehajtására pedig kiadta a 17/1979. EüK. 12./EüM számú utasítását. A rendelet 1979. július 1. napján lépett hatályba, míg a végrehajtási utasítás előírásait 1979. október 1-től kell alkalmazni. A fenti rendelet hatálya kiterjed mindazokra, akik a társadalombiztosítási jogszabályok rendelkezései

alapján, keresőképtelenségük esetén jogokat szerzhettek. A gyógyító-megelőző ellátás állampolgári jogon az egészségügyi szolgálat feladata, míg a biztosított dolgozó a társadalombiztosítási jogszabályok alapján keresőképtelenség idejére anyagi ellátásra jogosult. A biztosított keresőképessegének, illetőleg keresőképtelenségének elbírálása gyógyító-megelőző ellátás körébe tartozó orvosoktól tevékenység. Az orvos a tevékenysége során egészségügyi hatósági jogkörben jár el. E munka annak megállapítására irányul, hogy a biztosított a társadalombiztosítási jogszabályok alapján keresőképtelen-e. Keresőképtelen az, aki betegsége miatt saját munkáját nem tudja ellátni. A keresőképtelen állományba vételt és állományba tartást, a keresőképesseg folyamatos elbírálását és igazolását a kezelőorvos végzi. Kezelőorvos: a körzeti orvos, az üzemi orvos (amennyiben a keresőképesseg elbírálására kijelölték), a körzeti gyermekorvos, továbbá a keresőképesseg elbírálására kijelölt szakrendelés orvos.

A körzeti gyermekorvos bírálja el a keresőképesseget a működési területén lakó valamennyi biztosított gyermekének betegsége esetén. A kezelőorvos által keresőképtelen állományban tartott biztosítottak keresőképessegét meghatározott időközönként (általában hetenként egyszer) felül kell vizsgálni. Ennek időpontját a keresőképtelenség igazolására szolgáló nyomtatványon kell feljelölni. A keresőképesseg felülvizsgálata a csoportvezető főorvos, illetőleg a szakrendelést felügyelő szakmai felettes, vagy a rendelőintézet vezetője. A keresőképesseget felülvizsgáló orvos véleményének felülvizsgálatát az e

céla szervezett Főorvosi Bizottság végzi. A kezelőorvos a biztosított vizsgálata alapján hozott döntését a biztosítottal közli, és a keresőképtelenséget attól a naptól kezdve állapítja meg, amely napon a biztosított nála vizsgálatra jelentkezett. A kezelőorvos a keresőképesse válás időpontját is megállapíthatja a keresőképtelenség megállapításakor, ha a biztosított három napon belül keresőképesse válik. A keresőképtelenséget a kezelőorvos legfeljebb három napra visszamenőlegesen, illetőleg utólag igazolhatja, ha arról a biztosítottnak megfelelő orvosi igazolása van. Minden más esetben kizárólag egészségi okból, egyedi elbírálás alapján — visszamenőlegesen legfeljebb három hónagra — a felülvizsgáló orvos, illetőleg a Főorvosi Bizottság állapíthatja meg a keresőképtelenség kezdő napját. A kezelőorvos a biztosított részére eltávozási, illetőleg más helyen hosszabb ideig történő tartózkodási engedélyt adhat. Ilyen esetben a biztosított tartózkodási helye szerint illetékes kezelőorvosnál 24 órában belül köteles jelentkezni, keresőképessege további elbírálása céljából.

A kezelőorvos a járóképes keresőképtelen biztosított részére munkanapokon általában 4 óra kijárási időt engedélyezhet. A kezelőorvos kötelessége rendszeresen ellenőrizni, illetőleg ellenőriztetni, hogy a keresőképtelen biztosított betartja-e gyógykezelésre, életmódjára, plihenésére, a kijárási időtartamára vonatkozó orvosi utasításokat. Ha a biztosított az orvosi utasítást nem tartja be, táppénzmegvonás alkalmazható vele szemben. A táppénzmegvonás iránt a táppénzfolyósító szerv határozattal intézkedik.

Dr. V. M.

A tudomány szerepe

A fejlett szocialista társadalom kialakítása — mint azt az NDK-ban szerzett tapasztalatok is igazolják — hatékony anyagi-technikai alapot igényel. Mindehhez elengedhetetlen a tudomány-technikai haladás.

A Német Demokratikus Köztársaság a lakosság számát tekintve a világ 36. helyén áll, tudományos-technikai potenciálját tekintve azonban a vezető ipari országok közé tartozik.

Az eredmények egyik titka, hogy a tudomány és a termelés között az elmúlt évtizedekben sikerült szoros kapcsolatot kiépíteni. A kutatásintézetek jelentős része az üzemeken belül működik. Minden nagyobb üzem saját kutatócsoporttal rendelkezik, amelyet ugyanakkor számos szálak fűznek a tudományos akadémiához és az egyetemi, főiskolai kutatóhelyekhez.

Az állam sem fukarkodik a szükséges anyagi eszközök

rendelkezésére bocsátásában. 1976–1980. között például a kutatás és a fejlesztés céljaira 35 milliárd márka állt rendelkezésre, tízmilliárdal több, mint az előző tervidőszakban.

A kutatórészlegekben mindenütt magasán kvalifikált szakemberek tevékenykednek. Jelenleg az ország ezer keresőjére 172 tudományos káder jut. Több mint 95 százalékuk az 1945 utáni időszakban szerezte meg tudományos képesítését. Népesség a jövő szakembereit, tudósait nevelő felsőoktatási intézmények napjainkban is: ezer keresőre 61 főiskolás jut. Ezt az arányszámot tovább kívánják növelni az NDK hét egyetemén, 46 főiskoláján, 234 mérnöképző intézményében.

Az alapkutatások műhelyei az egyetemek, a főiskolák mellett az NDK Tudományos Akadémiájának intézetei. Egyedül a természettudományos kutatással foglalkozó

akadémiai kutatóintézetekben 1500 tudós dolgozik. Közülük 400 egyúttal valamelyik ipari termelőegység szakértője is.

A most folyó tervidőszak súlyponti feladatai a tudományos-technikai munkában is jól tükröződnek. A tudomány és a gyakorlat szakemberei együtt dolgoznak többek között olyan feladatok megoldásán, mint az energetikai bázis kiépítése saját források felhasználásával, a termelési folyamatok automatizálása a mikroelektronikában és a számítástechnikában, a műszaki színvonal növelése az ország exporterejének gyarapítása érdekében, új eljárások kísérletezése az építkezések meggyorsítására stb. 1976 és 1978 között a tudományos akadémia kutatóinak 400 kutatási eredményét hasznosították a gyakorlatban.